

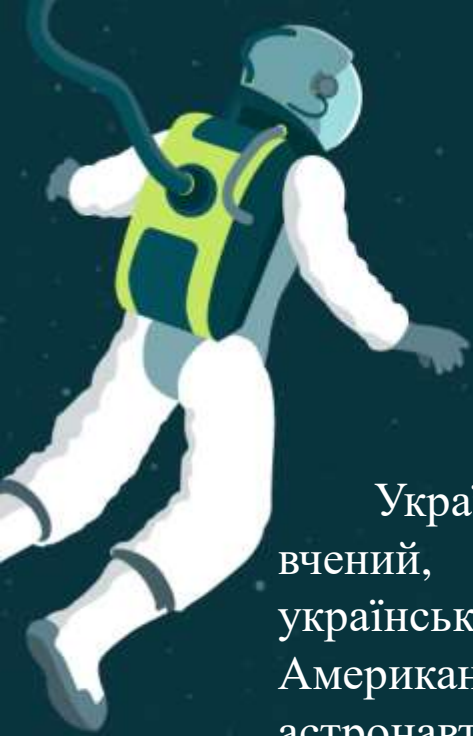
A photograph of a rocket launch at dusk. The rocket is positioned vertically, with a large, bright fireball and a thick plume of white and orange smoke trailing behind it. The sky is a deep blue, and the foreground shows the roof of a building. The text "Богдан-Тарас Гнатюк Сонце в темряву внести" is overlaid on the image in a white, italicized font.

Богдан-Тарас Гнатюк Сонце в темряву внести

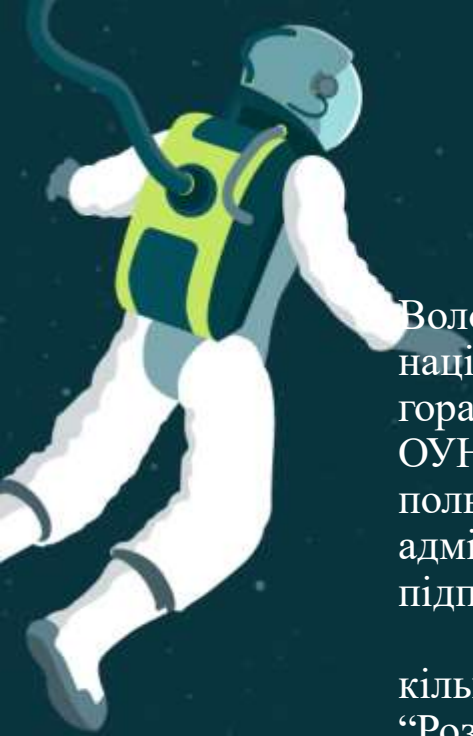
*Гнатюк Богдан-Тарас
Васильович
25.07.1915-28.11.1998*

Українське походження генія зі світовим ім'ям

Український інженер-конструктор та вчений, майбутній член Товариства українських інженерів Америки, Американського Інституту аеронавтики й астронавтики Богдан-Тарас Гнатюк (Bohdan Taras Hnatiuk) народився 25 липня 1915 р. у селі Заліщики, Королівство Галичини та Володимирії (нині – Заліщицький район Тернопільської області).

Член організації ОУН

Ще учнями брати: старший – Богдан-Тарас, та молодший – Мирослав-Володимир (1917-2001) Гнатюки – стали членами Організації українських націоналістів (ОУН) та в її лавах боронили волю України. Ні, ніхто з них горами із гвинтівками не бігав, та потяги під укіс не пускав. Діяльність ОУН в Галичині й на Волині виявлялася, насамперед, у бойкотах політики польських властей практично в усіх сферах – державній, економічній, адміністративній, освітній. Ясна річ, траплялися й акції саботажу та підпали.

Тим часом, поширюючи власні ідеї, ОУН видавала величезну кількість підпільної літератури. Йдеться про українофільські часописи “Розбудова нації”, “Сурма”, брошури та листівки, що заборонялися та негайно вилучалися польською владою. Після 1930 р., коли колонізація набула нестерпного тиску, значна більшість української молоді проходила ідеологічний вишкіл у підпільних гуртках ОУН.

Одні приходять у світ як поборники Ідеї, інші – як поборники Інтелекту. Богдан-Тарас Гнатюк належав до когорти останніх. У 1935 р. юнак закінчив Заліщицьку державну гімназію, засновану на початку вересня 1933 р. та названу ім'ям прем'єр-міністра Польщі Юзефа Пілсудського

Від педагогіки до космонавтики

Богдан-Тарас у 1935 році одержав свідоцтво шкільного педагога. Проте сіяти розумне, добре вічне він на село не поїхав, а продовжив навчання в Данцигському технологічному університеті (Technische Hochschule Danzig).

Чи правильний юнак зробив вибір?
Акценти розставила національна історія.
Відновлена 15 листопада 1995 р. в
суверенній Україні
Заліщицька державна гімназія нині
носить ім'я братів Богдана-Тараса
та Мирослава-Володимира Гнатюків.

Невгодний режиму

1939 року спалахнула II Світова війна. Відтоді колишній член ОУН Богдан-Тарас Гнатюк назавжди поховав бажання повернутися на історичну батьківщину – в Україну. По-перше, для Країни Рад він негайно перетворився на “колабораціоніста”, який підтримав нацистський режим. По-друге, як “зрадник Вітчизни”, він не став зі зброєю в руках, у підпіллі чинити опір, а продовжував навчатись у... гітлерівському вузі. По-третє, як “німецький шпигун”, передавав отримані наукові знання Третьому Рейху. Те, що наука може бути чистою, ні Сталін, ні агенти НКВС укласти собі в голові не могли.

Отже, у 1942 р. Богдан-Тарас Гнатюк навчання завершив, а через три роки захистив докторську дисертацію з механічної інженерії та аеронавтики у Гданському політехнічному університеті (Reichshochschule Danzig). Деякий час він працював у Польщі за фахом інженера-конструктора літаків.

Моделі важких бомбардувальників – “Do 19” та “Do 217”

Під час II Світової війни українського фахівця запросили до Віденського університету. Там він сконцентрувався на дослідженнях у царині швидкохідної аеронавтики й турбореактивних двигунів. Через наближення фронту важливого вченого у терміновому порядку перевели на авіаційне підприємство “Дорньєр Верке ГмБХ” (“Dornier Werke GmbH”), розташоване у швейцарському містечку Санкт-Галлен.

Що воно значило для фюрера?...

Дуже багато, адже фірма мала власний аеропорт в Альтенрейні, розташований на стику трьох кордонів – Німеччини, Австрії та Швейцарії. Саме “Дорньєр Верке ГмБХ” розробило і побудувало дві моделі важких бомбардувальників – “Do 19” та “Do 217”, які бомбардували Лондон та Париж.

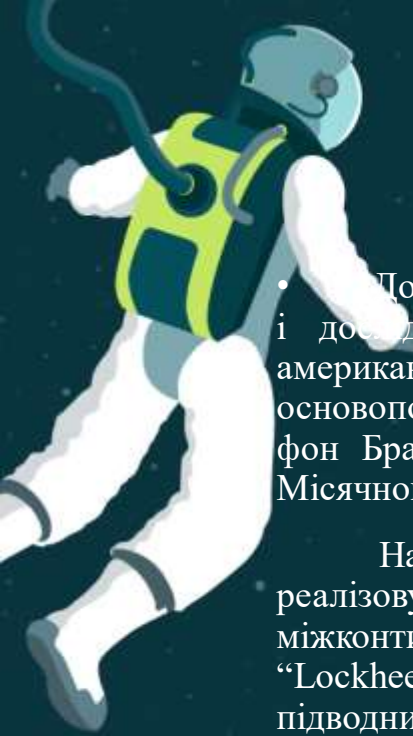

Еміграція в США та дослідження космічного простору

У 1949 році Гнатюк Богдан емігрував до США. Роботу за фахом у Країні рівних можливостей довелося Богдану-Тарасу Гнатюку шукати майже два роки. Упродовж 1951-1957 рр. дипломований доктор наук служив... асистентом професора в Технічному коледжі Університету Нотр-Дам (University Of Notre Dame du Lac), містечко Саут-Бенд, Індіана. І справа була не у невідповідності європейського документа про вищу освіту американським стандартам освіти. Впродовж 1951–1957 рр. працював асистентом професора в Університеті Нотр-Дам (м. Сауз Бенд, штат Індіана), протягом 1957–1960 рр. — професором Університету Західної Вірджинії. Перебуваючи у вирі новітніх наукових досягнень і технологічних проривів, із 1960 р. до 1995 р. Богдан-Тарас Гнатюк багато займався чистою наукою, але знаходив час та читав лекції як професор кафедри машинобудування й інженерної механіки Дрексельського університету (Drexel University) у Філадельфії, Пенсильванія.

Дрексельський університет (Drexel University)
у Філадельфії, Пенсильванія.

Наукова робота

• Доктор Б.-Т. Гнатюк був експертом-консультантом Національного управління аеронавтики і дослідження космічного простору (NASA). Певний час він працював із видатним американським конструктором ракетно-космічної техніки німецького походження, одним із основоположників сучасного ракетобудування, творцем перших балістичних ракет Вернером фон Брауном (Wernher Magnus Maximilian Freiherr von Braun; 1912-1977), котрий керував Місячною програмою США.

Настали часи, коли все, що могла уявити собі одна людина, інші навчилися реально реалізовувати. Отже, від 1972 р. наш славетний земляк, д-р Б.-Т.Гнатюк брав участь у створенні міжконтинентальних триступневих балістичних ракет “Trident” (“Тризуб”), які корпорація “Lockheed Martin” (тоді – найбільший підрядник Міністерства оборони США) розміщувала на підводних човнах.

І тоді доля звела д-ра Бориса-Тараса Гнатюка у Пало-Альто, Каліфорнія, з іншим емігрантом, вихідцем із Південно-Африканської Республіки Кімом Бейлі (John Alexander Nore Bailie; 1929-2008). Той вважався незаперечним авторитетом зі структурної динаміки балістичних ракет, які запускалися з підводних човнів. Наукової роботи було не просто багато, адже унікальної наукової роботи довелося виконати дуже багато.

Б.-Т. Гнатюк автор наукових праць з питань динаміки газів, теплообміну, балістики і керування ракет англійською, німецькою, українською мовами. Справжня слава приходить тоді, коли лавровий вінок накладають поважні колеги. У 1993 р. Богдана-Тараса Гнатюка вшанували престижною професійною премією Американського інституту аеронавтики та астронавтики (American Institute Of Aeronautics And Astronautics), що вручається лише один раз на чотири роки.

У цій різноманітно обдарованій особистості вражає спектр людських інтересів. Це не секрет, що, перебуваючи в Сполучених Штатах, Богдан-Тарас Гнатюк став поважним членом Американського інституту аеронавтики і астронавтики, Асоціації військово-повітряних сил США, Американської спілки університетських професорів.

Українська приналежність через усе життя

Разом із тим, колишній член ОУН у Заліщиках – не заамериканізувався, не перетворився на космополіта, а до кінця життя д-р Б.-Т. Гнатюк залишався справжнім патріотом, котрий до певної міри боронив волю України, адже активно працював у Товаристві українських інженерів Америки, був дійсним членом Наукового товариства імені Тараса Шевченка, Українсько-американської спілки університетських професорів, Українсько-американської координаційної ради, нарешті, належав у 1967 р. до ініціативної групи Світового конгресу українців (до 1993 р. – Світового конгресу вільних українців), що тепер об'єднує 20 млн українців у 133 країнах світу. Голова Організації державного відродження України (1964–70, 1974–80), Фондації ім. О. Ольжича (до 1985).

В останню путь

Помер Богдан Гнатюк 28 листопада 1998 р. у США. У тій далекій від України, якійсь стерильній ідилії під назвою Меріон, що межує на заході з Філадельфією, штат Пенсильванія.

Поховали покійного на українському католицькому кладовищі Святої Марії (Saint Mary's Ukrainian Catholic Cemetery) в містечку Елкінс-Парк, округ Монтгомері, Пенсильванія.

Вірна дружина – Ірина Михайлівна Гнатюк (Irene M. Hnatiuk; з дому Томків; 1925-2016), пережила чоловіка на півтори декади й померла у віці 91 року в їхній затишній резиденції Весняне передмістя (Spring Township) 29 квітня 2016 р.

